

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 2 (9)

Ужгород
2014

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE UNIVERSITY «UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»
INSTITUTE OF EUROPEAN INTEGRATION STUDIES**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC HERALD

Edition 2 (9)

Uzhhorod
2014

У публікаціях чергового випуску збірника наукових праць висвітлюються питання, пов'язані з реформуванням системи вищої освіти України та її інтегруванням до європейського освітнього простору в контексті Закону України «Про вищу освіту».

Статті, що увійшли до збірника, розглядають як першочергові завдання щодо імплементації нових нормативно-правових документів у галузі вищої освіти, так і практику роботи вітчизняних вищих навчальних закладів щодо інтегрування до європейського та світового науково-освітнього простору, зокрема впровадження інноваційних технологій у діяльність ВНЗ, особливості підготовки навчально-методичних комплексів окремих дисциплін, забезпечення випереджувального характеру освітніх послуг у підготовці фахівців.

The issues related to the reform of higher education in Ukraine and its integration into the European educational space in the context of the Law of Ukraine "On Higher Education" are covered in the collection of scientific works.

The articles included in the collection, touch on the priorities of implementation of new legal documents in the field of higher education as well as the practice of domestic higher educational institutions concerning integration into the European and world scientific and educational space, in particular, introduction of innovative technologies into university activities as well as peculiarities of preparation teaching methods for some disciplines, providing of advanced educational services in training specialists.

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова:

Смолянка В.І. ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
доктор медичних наук, професор (м. Ужгород, Україна)

Члени ради:

Луговий В.І. перший віце-президент Національної академії педагогічних наук,
доктор педагогічних наук, професор (м. Київ, Україна)

Лендєл М.О. проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «УжНУ»,
доктор політичних наук, доцент (м. Ужгород, Україна)

Студеняк І.П. проректор з наукової роботи ДВНЗ «УжНУ»,
доктор фізико-математичних наук, професор (м. Ужгород, Україна)

Бобко А. ректор Університету у м. Жешув,
доктор гуманітарних наук, професор (Польща)

Сільваші З-Й. ректор Університету у м. Дебрецен,
доктор медичних наук, Ph.D, професор (Угорщина)

Чижмар А. ректор Технічного Університету у м. Кошице,
доктор наук, Ph.D, професор (Словацька Республіка)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова:

Артёмов І.В. директор НН Інституту євроінтеграційних досліджень ДВНЗ «УжНУ»,
кандидат історичних наук, доцент

Відповідальний редактор:

Кляп М.І. заступник директора ННІ євроінтеграційних досліджень,
кандидат педагогічних наук, доцент

Члени редколегії:

Росул В.В. завідувач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «УжНУ»,
кандидат педагогічних наук, професор

Моца А.А. спеціаліст ННІ євроінтеграційних досліджень,
кандидат юридичних наук

Середа Л.І. провідний спеціаліст ННІ євроінтеграційних досліджень

Бродич А.І. начальник редакційно-видавничого відділу ДВНЗ «УжНУ»

*Рекомендовано до друку науковою радою НН Інституту євроінтеграційних досліджень
(протокол № 9 від 19.12.2014 р.)*

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Марусинець М.М.,

доктор педагогічних наук, професор
Національний педагогічний університет
ім. М.П. Драгоманова

The article deals with the concept of "professional burnout" and "professional deformation" in the other concepts; indicated on their features and specific manifestations of teachers; characterized the main approaches to determining syndrome "professional burnout" and its components.

Keywords: professional burnout, professional deformation, teacher.

Актуальність теми дослідження. Невід’ємною складовою способу життя людини, важливим засобом формування та розвитку її як особистості є діяльність. Успішне виконання професійних обов’язків викликає позитивні емоції в неї, тоді як професійна неспроможність веде до появи «професійного вигорання» чи «професійної деформації».

Аналіз вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури показав, що поняття «професійне вигорання» є надзвичайно розмитим, що приводить до підміни його іншими термінами. Актуальною є проблема визначення місця феномену «професійного вигорання» в структурі інших понять, які відображають професійний розвиток особистості.

Наголосимо на тому, що особливістю професійної діяльності є не тільки перетворення зовнішнього світу, а й пристосування його до різноманітних потреб людини. Професіоналізація – це одна із сторін соціалізації і розвитку особистості. Чинником розвитку особистості є професійний еталон, вибір якого пов’язаний із розв’язанням проблеми сенсу життя. При цьому центральним протиріччям, що забезпечує розвиток особистості, є протиріччя між образом «Я» і цим еталоном. Стереотипний, схематизований, професійний еталон робить неможливою повноцінну інтеграцію особистісного досвіду, а професійне становлення у цьому випадку є навіть перешкодою для розвитку особистості, яку у психології і педагогії називають «професійним вигоранням».

Термін «професійне вигорання» з'явився у літературі недавно. Його ввів Х. Дж. Фрейденбергер у 1974 році для характеристики психічного стану здорових людей, які інтенсивно спілкуються з клієнтами, постійно перебувають в емоційно завантаженій атмосфері при наданні професійної допомоги. Це – люди, які працюють у системі «людина–людина»: соціальні педагоги, соціальні працівники, психологи, лікарі, психіатри тощо. Як зазначають зарубіжні та вітчизняні дослідники, фахівці, які працюють у згаданій системі, змушені постійно стикатися з негативними емоційними переживаннями своїх клієнтів, тому мимоволі стають залученими до цих переживань, через що й зазнають підвищеного емоційного напруження.

Вчені виокремлюють три підходи до визначення синдрому «професійного вигорання». Охарактеризуємо їх:

➤ перший підхід розглядає «професійне вигорання» як стан фізичного, психічного і передусім емоційного виснаження, викликаного довготривалим перебуванням в емоційно перевантажених ситуаціях спілкування. «Професійне вигорання» тлумачиться тут приблизно як синдром «хронічної втоми»;

➤ за другим підходом «професійне вигорання» розглядається як двовимірна модель, що складається з емоційного виснаження та з деперсоналізації, тобто погіршення ставлення до інших, а іноді й до самого себе;

➤ за третім підходом синдром «професійного вигорання» трактується як трикомпонентна система, котра складається з емоційного виснаження (знижений емоційний фон, емоційне перенасичення), деперсоналізації (проявляється в деформації стосунків з іншими людьми) та редукції власних особистісних прагнень (негативна оцінка себе, своїх професійних досягнень і успіхів, обмеження своїх можливостей та обов'язків перед іншими) [3, 4, 5].

Вчений Г. Роберте класифікує вищенаведені симптоми як: зміну у поведінці; мисленні; почуттях; здоров'ї. При цьому симптоми синдрому «вигорання» не відрізняються чіткою специфічністю та можуть варіювати від легких поведінкових реакцій (дратівливість, втомлюваність під кінець робочого дня і навіть на його початку, тривожність тощо) до психосоматичних та невротичних розладів.

У психологічній літературі синдром професійного вигорання ототожнюється із професійною деформацією.

Під професійною деформацією особистості розуміють вплив професійної діяльності на формування в особистості стійких зраз-

ків поведінки та мислення; порушення структури особистості, зрушення кола інтересів та потреб до виключно професійних [1].

До ознак професійної деформації відносяться не тільки порушення у діяльності, але й такі зумовлені професією зміни в особистості, що не відповідають нормам професійної етики та деонтології, не схвалюються суспільною думкою. Прикладом є професійна деформація лікарів, які починають недооцінювати активну роль пацієнта у лікуванні, відчують брак чуйності до хворого. Друга ознака професійної деформації – це професійний погляд і вигляд, наприклад, досвідчені лікарі за зовнішніми ознаками людей автоматично діагностують наявність захворювань навіть поза службовою ситуацією, або ж особливий «вчительський» зовнішній вигляд і манера спілкування [4, 7].

Професійна деформація, за Р. Грановською, проявляється у стереотипних діях. Спочатку стереотипи прискорюють і підвищують ефективність роботи, але коли вони починають домінувати, сприйняття ситуації стає спрощеним, а впевненість у непогрішності використовуваних методів, у своїх можливостях – зайвою, це знижує аналітичні здібності, гнучкість мислення і вміння поглянути на речі з іншої позиції.

С.М. Кучеренко вважає, що найбільш точним критерієм класифікації буде використання поняття «норма», стосовно якої оцінюється той чи інший прояв особистості. Розрізняють два види норми: поняття «норма діяльності»: цілі, принципи, технології, методи і поняття «норма професійної етики». У цьому проявляється єдність двох підходів до дослідження професійної деформації – діяльнісного та особистісного. Найбільш розповсюдженою причиною професійної деформації, як стверджує вчений, є специфіка діяльності, якою займається людина. Він вважає, що в одних професіях ризик виникнення професійної деформації дуже високий, а в інших – низький. Іншою, не менш важливою причиною професійної деформації є розподіл праці і більш вузька спеціалізація фахівців. Різні характеристики особистості – індивідуальні, особистісні, суб'єктивні – можуть обумовлювати характер і динаміку професійної спеціалізації і деформації.

Р. Грановська вказує на те, що професійна роль багатогранно впливає на особистість, пред'являючи людині певні вимоги, тим самим змінюючи її. Щоденне розв'язання протягом багатьох років типових задач удосконалює не тільки професійні знання, але й формує професійні звички, визначає стиль мислення і спілкування. Здійснення

певної соціальної чи професійної ролі, особливо якщо вона значуща для особистості і виконується нею тривалий час, здійснює значний вплив на такі елементи структури її особистості, як установки, ціннісні орієнтації, мотиви діяльності, ставлення до інших людей.

У професійній деформації можна виокремити такі компоненти, як:

1) схильність до деформації, що проявляється задовго до зіткнення зі своєю майбутньою роботою, в особистості вже є риси характеру та особливості психіки, притаманні представникам цієї професії. Вони можуть усвідомлюватися особистістю, сприйматися як бажані і викликати гордість (наприклад, бажання допомагати людям) чи, навпаки, бути неусвідомлюваними, подавлятися чи приховуватися (наприклад, інтерес до приватного життя інших людей). Серед чинників, що визначають схильність до деформації, виділяють внутрішні: індивідуальні особливості особистості фахівця (зрілість особистості або інфантильність, багатство або бідність життєвого досвіду, здатність або нездатність піддавати аналізу хід подій свого життя). Відповідно в цьому переліку виокремлюють три типи особистості: тривіальний (утворюється внаслідок збереження в структурі особистості надлишкового егоцентризму, характерного для дошкільного віку, професійна деформація розвивається то типу «надзначущий» та «надкомпетентний»); інфантильний (утворюється внаслідок збереження в структурі особистості рис, характерних для підлітків, небажання вступати в доросле життя і нести повну відповідальність за свої вчинки, професійна деформація розвивається за типом «ватажок» чи «комік»); зрілий (формується внаслідок адекватного пристосування до реальності, його основними рисами є здатність відповідати за свої вчинки, суб'єкт-суб'єктна орієнтація у спілкуванні, проте професійна деформація може утворитися за типом – «надвідповідальність») [7] та зовнішні: емоційна напруга, висока інтенсивність праці, хронічний дефіцит часу, відсутність необхідної свободи в процесі вироблення та прийняття рішень, стреси, викликані умовами та результатами праці (занадто високий або низький рівень відповідальності, придушення ініціативи, невикористання досвіду, кваліфікації, можливостей працівника тощо), наявність конфліктних ситуацій, неадекватні винагороди за виконану роботу, неадекватна підтримка з боку керівників, постійні і невинновдані часті нотації, зміни, переміщення [7];

2) власне професійна деформація – професійна діяльність розвиває ці особистісні особливості, окреслює та рельєфно виділяє їх, що може врешті-решт призводити до деформації особистості.

Вкажемо і на таку важливу особливість, як недостатнє розмежування понять «схильність до професійного вигорання» і «готовність до професійного вигорання», які в психолого-педагогічних джерелах багато в чому подібні. Як зазначається у низці досліджень, якщо детермінанти виникнення «професійного вигорання» та «професійної деформації» тотожні між собою, то чому одні схильні до «професійного вигорання», а інші – до професійної деформації? Для диференціації цих понять вжиємо поняття «здатність особистості до професійного вигорання чи до деформації» як певний набір особистісних настанов та психофізіологічних властивостей, який і є тим психологічним фільтром, що зумовлює виникнення описаних феноменів.

М.Л. Авраменко, Н.В. Самоукина та інші виділяють три групи симптомів «професійного вигорання» [6].

Так, до першої групи відносять психофізичні симптоми: відчуття постійної втоми не тільки ввечері, але і вранці, відразу після сну (симптом хронічної втоми); відчуття емоційного і фізичного виснаження; зниження сприйнятливості й реактивності у зв'язку зі змінами зовнішнього середовища (відсутність реакції зацікавленості на чинник новизни або реакції страху на небезпечну ситуацію); загальна астенизація (слабкість, зниження активності та енергійності, погіршення біохімії крові й гормональних показників); частий безпричинний головний біль; постійні розлади шлунково-кишкового тракту; різка втрата або різке збільшення ваги; повне або часткове безсоння; постійний загальмований, млявий стан і бажання спати протягом всього дня; задишка або порушення дихання при фізичному або емоційному навантаженні; помітне зниження зовнішньої та внутрішньої сенсорної чутливості: погіршення зору, слуху, втрата внутрішніх, тілесних відчуттів; до другої групи – соціально-психологічні симптоми: байдужість, нудьга, пасивність і депресія (знижений емоційний тонус, відчуття пригніченості); підвищена дратівливість на незначні, дрібні події; часті нервові зриви (спалахи невмотивованого гніву або відмова від спілкування, замкнутість у собі); постійне переживання негативних емоцій, для яких у зовнішній ситуації немає причин (відчуття провини, образи, сорому, підозрілості, скутість); відчуття неусвідомленого неспокою і підвищеної тривожності (відчуття, що «щось не так, як треба»); відчуття гіпервідповідальності й постійне почуття страху, що «щось не вдасться» або «я не впораюся»; загальна негативна настанова на життєві та професійні перспективи (за типом «як не намагайся, все одно нічого не вийде»); третю гру-

пу складають поведінкові симптоми: відчуття, що робота стає все важчою і важчою, і виконувати її – все важче і важче; співробітник помітно змінює свій робочий режим (збільшує або скорочує час роботи); постійно, без необхідності, бере роботу додому, але і вдома її не робить; керівникові важко ухвалювати рішення; відчуття даремності, зневіра, що справи поліпшаться, зниження ентузіазму у ставленні до роботи, байдужість до її результатів; невиконання важливих, пріоритетних завдань і «зациклення» на дрібних деталях, не відповідна до службових вимог витрата більшої частини робочого часу на мало усвідомлюване або не усвідомлюване виконання автоматичних і елементарних дій; дистанційність від співробітників і клієнтів, підвищення неадекватної критичності; зловживання алкоголем, різке зростання вичурених за день цигарок, вживання наркотичних засобів [5; 6].

Процес професійної деформації у педагогічній діяльності має свої особливості. Синтезуючи наукові розвідки психолого-педагогічної літератури з проблеми професійної деформації фахівця, можемо виділити основні показники професійної деформації педагога:

1) перенесення манери професійного спілкування (методів, прийомів) на позапрофесійну сферу: менторська, дидактична, моралізаторська манера спілкування, яка корисна певною мірою у школі, але не у сфері міжособистісного спілкування; авторитарність, безапеляційність, що є типовою для менеджерів, потрібна для керування шкільним дитячим колективом, але надмірна авторитарність сприяє розвитку у дітей неадекватної самооцінки та невротизму; спрощений підхід до проблеми – уміння, необхідне у школі, оскільки допомагає складні речі зробити доступними для дітей, проте поза професійною сферою вона породжує надмірну прямолинійність, негнучкість мислення; пригнічене авторитаризмом та дидактичністю почуття гумору; використання мовних штампів, трафаретність у підходах та судженнях приводить до зниження рівня професіоналізму;

2) надмірна узагальненість у сприйнятті учнів, сприйняття кожного конкретного учня тільки як типового представника, без врахування його конкретних особливостей, що веде до зниження ефективності впливу на нього, орієнтація в основному на когнітивно-пізнавальну сферу учня, ігноруючи емоційно-вольову;

3) професіоналізація особистого життя. Емпіричні прояви спостерігаються у стійкій заклопотаності професійними справами, навіть поза роботою, коли разом із зошитами для перевірки учнів-

ських робіт вчитель приносить додому професійні думки, переживання, проблеми;

4) зміни в образі «Я», виявами якого є стійка завищена професійна самооцінка, відчуття надкомпетентності, поблажливість в оцінці професійних якостей колег, хвороблива реакція на критику своєї діяльності, фіксована орієнтація на власний досвід, нетерпимість до інакомислення, консерватизм.

Початковий рівень деформації характеризується непостійними емпіричними проявами. Глибинний рівень характеризується постійними емпіричними проявами за всією системою показників. Людина потрапляє в повну залежність від професійної діяльності, її деформовані якості функціонують переважно в автономному режимі, тобто вони не просто актуалізуються за сприятливих умов, а самі «шукають» та «створюють» ситуації для власного прояву [3].

Виникнення і «професійного вигорання», і професійної деформації тісно пов'язане з професійною діяльністю. Відмінність у тому, що про «професійне вигорання» прийнято говорити у контексті професійної діяльності, а професійна деформація відноситься до позапрофесійної сфери. Використовуючи умовну опозицію «фахівець – особистість», була окреслена відмінність між «професійним вигоранням» та професійною деформацією. У зв'язку з цим здійснене розмежування: «Я як фахівець» – аспект особистості, який відповідає за виконання професійних обов'язків і є носієм необхідних для цього знань, етичних установок, принципів, що максимально проявляється у професійній діяльності. «Я як особистість» – ядро особистості, що містить уявлення про життя і про себе, життєві установки та принципи і проявляється в особистому житті людини. Користуючись цими визначеннями, професійну деформацію можна представити як розширення впливу «Я – професійного» на сферу дії «Я – особистісного»: перебуваючи вдома у позаробочий час людина продовжує поводитися як фахівець; «професійне вигорання» можна окреслити як втрату контролюючої ролі «Я – професійного» і вторгнення «Я – особистісного» у сферу професійної компетентності: на роботі фахівці «по-людськи» втомлюються, відчувають роздратування, негативні емоції, критику приймають як особисту образу, а не оцінку своєї професійної ролі.

Існує думка, що «професійне вигорання» є одним із проявів професійної деформації особистості, а точніше, воно є складовою деформації (В. Бойко). На нашу думку, незважаючи на спільність

професійного вигорання та професійної деформації, це є два абсолютно різні феномени: «професійне вигорання» і деформація схожі між собою явища за природою виникнення, проте вони мають різну структуру та симптоматику. Так, при «професійному вигоранні», як правило, самооцінка занижена, а при деформації – завищена. Фахівець може мати одночасно як прояви «професійного вигорання», так і прояви професійної деформації (в такому випадку самооцінка стає конфліктною), а може, маючи «професійне вигорання», не мати професійної деформації (і навпаки).

Відтак «професійне вигорання», і професійна деформація є багатокомпонентними утвореннями, позитивні та негативні симптоми яких проявляються і в професійній, і в непрофесійній сферах.

Складність знаходження засобів психопрофілактики «професійного вигорання» робить перспективним не просто теоретичний аналіз професійної деформації та «професійного вигорання», але й експериментальне дослідження взаємовпливу та взаємопрояву описаних феноменів.

Список використаних джерел

1. Большой толковый словарь: в 2 т.; пер. с англ. / А. Ребер. – М.: ООО “Изд-во АСТ”; “Изд-во “Вече”, 2003. – Т. 1. – 592 с.
2. Кучеренко С. М. Вивчення емоційного стану особистості як чинника, котрий визначає успішність професійної діяльності / С.М. Кучеренко // Вісник. – Х., 2002. – Вип.8. – С.138-141.
3. Малишева К.О. Синдром емоційного вигорання психолога-консультанта: психологічні чинники, профілактика та корекція: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.04. – К., 2003. – 16 с.
4. Маркова В.М. Компоненти професійної успішності вчителя / В.М.Мар-кова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – Запоріжжя, 2007. – Вип.41. – С. 225-228.
5. Профілактика професійного вигорання працівників соціальної сфери: методичні рекомендації / за заг. ред. к. мед. н. М.Л. Авраменка. – Лютіж: Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів, 2008. – 53 с.
6. Самоукина Н.В. Синдром профессионального выгорания / Н.В. Самоукина. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ozevs.ru/natalya-samoukina-professionalnoe-vigoranie.html>.
7. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – К. : Міленіум, 2006. – 368 с.

ЗМІСТ

Смоланка В.І. Передмова.....	5
Бобринська В.І. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ШВЕЙЦАРІЇ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	7
Дорошко М.С. ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ОСНОВА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ.....	18
Коваль Г.М., Карбованець О.І., Куруц Н.В., Гасинець Я.С., Демчинська М.І. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	25
Козловський Ю.М., Козловська І.М. ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ ЯК ДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА ЕДУКАЦІЙНОЇ ІНТЕГРОЛОГІЇ.....	35
Марусинець М.М. ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ У ПЕДАГОГІЧНІ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ.....	45
Матвієнко О.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ.....	53
Павко А.І., Курило Л.Ф. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛІНСЬКОГО.....	62
Староста В.І. ТЕСТУВАННЯ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	81
Химинець В.В. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	90
Химинець В.В., Опачко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	101

Daniela Palaščáková

INNOVATION OF THE METHODS OF HIGHER
EDUCATION THROUGH ICT.....114

Артёмов І.В.

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА: АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ122

Андрейко В.І., Свєженцева О.І.

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА130

Білак Ю.Ю., Попадич О.О.

ВИКОРИСТАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАТИКИ СТУДЕНТАМИ НЕТЕХНІЧНИХ
НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ У ВИЩАХ ІІІ – ІV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ.....140

Борисенко Л.Л.

ВІПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ:
З ДОСВІДУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА149

Дуло О.А., Мелега К.П., Фотул Ю.В.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
В ГАЛУЗІ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ І ЗДОРОВ’Я ЛЮДИНИ”159

Зарічанський О.А.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ ПРИ
ПОМОЩИ СОЦИАЛЬНЫХ СОСТАВЛЯЮЩИХ.....167

Зарічанська Н.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ174

Каплінський В.В.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА
В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ...182

Кляп М.І., Лавер О.Г., Кляп М.П.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН
СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
НЕПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....189

Кобаль В.І., Мовчан К.М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНТЕГРАЦІЇ
ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....201

Колесник П.О., Бондарь Я.В., Сіра А.Ю. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНКЕТИ SARAT ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ АТОПІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКОГО СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ	209
Колесник П.О., Кедик А.В., Шушман І.В. НАУКОВО-ТРЕНІНГОВІ ЦЕНТРИ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ – ІННОВАЦІЯ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ	216
Корчевський Д.О. ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ	224
Локшин В.С. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	233
Лях І.М., Кляп М.М. НОВІ ПІДХОДИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В СВІТЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ХХІ СТОЛІТТЯ	248
Мамчур О.І., Ванда І.В., Котик Л.І. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАТЬ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	254
Моца А.А. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ — ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ	267
Набок М.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДВИЩЕННЯМ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ	275
Розлуцька Г.М. НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ УСЬОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ОСВІТИ	284
Сойма С.Ю. ОСНОВНІ ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	291
Фейса С.В., Фейса І.І. ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА»	298

Шаркань В.В. ПРОЕКТ ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.....	307
Шумицька Г.В., Путрашик В.І. САЙТ МЕДІАЦЕНТРУ УЖНУ ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ КОНТИНУУМ	315
Вархолик Г.В. ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ	324
Волошенко С.С., Стріщак Н.Р. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВЕДЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	332
Дацків І.Є. ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ЯК ФАКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	337
Zaliesova Irina TRAINING OF FUTURE TEACHERS TO THE FORMATION OF INTER-ETHNIC TOLERANCE AMONG STUDENTS OF SECONDARY SCHOOLS	343
Ключкович Т.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ АДАПТУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СЛОВАЧЧИНИ ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	348
Куев Давід Луїс Сократес ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ РЕФЛЕКСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ	354
Марценюк М.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ПСИХОЛОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	366
Ясиновська О.С. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ	383

Наукове видання

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

INTERNATIONAL SCIENTIFIC HERALD

Випуск 2(9)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ №20546-10346Пр, видане Міністерством юстиції України 15.01.2014 р.*

Коректура Т.М.Алексєєва, Л.І.Середа
Технічна редакція О.І.Гурчумелія
Комп'ютерна верстка та обкладинка А.І.Бродич

Підписано до друку 19.12.2014 р.
Формат 60x84/16
Тираж 300

Оригінал-макет виготовлено
в редакційно-видавничому відділі видавництва УжНУ «Говерла»:
88015, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89 А,
тел./факс (03122) 66-20-51, dep-editors@uzhnu.edu.ua

Віддруковано ПП «АУТДОР - ШАРК»
88000, м. Ужгород, пл. Жупанатська, 15/1.
тел.: 3-51-25, e-mail: office@shark.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т № 40 від 29 жовтня 2012 року

М-72

Міжнародний науковий вісник: збірник наукових праць /ред. кол. І.В.Артёмов (голова) та ін. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. – Вип. 2(9). – 400 с.

У публікаціях чергового випуску збірника наукових праць висвітлюються питання, пов'язані з реформуванням системи вищої освіти України та її інтегруванням до європейського освітнього простору в контексті Закону України «Про вищу освіту».

Статті, що ввійшли до збірника, розглядають як першочергові завдання щодо імплементації нових нормативно-правових документів у галузі вищої освіти, так і практику роботи вітчизняних вищих навчальних закладів щодо інтегрування до європейського та світового науково-освітнього простору, зокрема впровадження інноваційних технологій у діяльність ВНЗ, особливості підготовки навчально-методичних комплексів окремих дисциплін, забезпечення випереджувального характеру освітніх послуг у підготовці фахівців.

The issues related to the reform of higher education in Ukraine and its integration into the European educational space in the context of the Law of Ukraine "On Higher Education" are covered in the collection of scientific works.

The articles included in the collection, touch on the priorities of implementation of new legal documents in the field of higher education as well as the practice of domestic higher educational institutions concerning integration into the European and world scientific and educational space, in particular, introduction of innovative technologies into university activities as well as peculiarities of preparation teaching methods for some disciplines, providing of advanced educational services in training specialists.

ISSN 2218-5348

УДК 001:378